

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDŲ PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS IR KALĖJIMŲ DEPARTAMENTĄ PRIE TEISINGUMO MINISTERIJOS

2022-01-31 Nr. 4D-2021/1-1250/1254
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundus dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama ir – Marijampolės PN; pataisos namai) ir Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos (toliau vadinamas ir- Kalėjimų departamentas) pareigūnų veiksmų netinkamai išnagrinėjus kreipimuisi bei galimai neužtikrinant skundų / prašymų pateikimo / registravimo Marijampolės PN (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde nurodoma:

2.1. „2021-06-19 pataisos namų atsakyme Nr. 20/07-2781 į mano prašymą yra teigiama, jog nuteistieji turi teisę pasirašyti prašymų / skundų registracijos žurnale kai užregistruojamas jų skundas ar prašymas, tačiau ši teisė nėra imperatyvi ir tiesės aktais nenustato tokios galimybės“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2021-06-19 pataisos namų atsakymą Nr. 20/07-2781 [...] apskundžiau Kalėjimų departamentui 2021-08-27 Nr. 26-3442“;

2.3. „2021-08-05 pateikiau Marijampolės pataisos namų direktoriui prašymą Nr. 49/07-3122, prašydamas man išaiškinti, kodėl man neduodama pasirašyti po mano užregistruotu prašymu, skundu laiškų žurnale. Kadangi jie mano prašymo ar skundo nėra užregistravę, tai jis skaitosi kaip ir nepaduotas“;

2.4. „2021-08-11 kreipiausi su prašymu į Marijampolės pataisos namų direktorių su prašymu Nr. B5-993, kuriame prašiau išsaugoti Resocializacijos skyriaus specialistės vaizdo registratoriaus filmuotą vaizdo medžiagą [...], kadangi medžiaga bus reikalaujama teismo, kaip įrodymas apie pareigūnės daromus teisės pažeidimus“;

2.5. „2021-08-24 Marijampolės pataisos namų direktoriaus atsakyme Nr. 70/07-2829 atsisakė tenkinti mano prašymą, dėl išsaugojimo vaizdo registratoriaus medžiagos [...]“;

2.6. „Marijampolės pataisos namų direktoriaus sprendimą Nr. 2021-07-24 Nr. 70/07-2879 apskundžiau Kalėjimų departamentui. Skunde išdėsciau visas aplinkybes“; 2.7. „2021-09-28 Kalėjimų departamentas atsakyme Nr. 25-3537 atsisakė tenkinti mano skundą dėl išsaugojimo vaizdo registravimo medžiagos apie pareigūnę darant teisės akto pažeidimus dėl pareigų neatlikimo, motyvuodami tuo, kad Marijampolės pataisos namų direktorius teisingai nusprendė neišsaugoti vaizdo medžiagos, kurią norėjau pateikti teismui kaip įrodymą“;

2.8. „2021-09-29 gavau atsakymą iš Kalėjimų departamento Nr. 29-3549, kuriame yra nuspręsta mano skundą atmesti kaip nepagrįstą.“

3. Pareiškėjas prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2021 m. spalio 12 d. raštu Nr. 4D-2021/1-1250/1254/3D-2376 kreipėsi į Marijampolės PN prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

Marijampolės PN 2021 m. spalio 19 d. atsakymu Nr. 9/07-11158 Seimo kontrolierių informavo, kad:

4.1. „[...] 2021-08-04 pareiškėjas kreipėsi su prašymu į Marijampolės PN dėl pasirašymo registracijos žurnale, kai užregistruojami nuteistojo prašymai ir laiškai (pridedama). Taip pat pareiškėjas 2021-08-11 kreipėsi į Marijampolės PN su prašymu išsaugoti paskutinių 10 dienų 5 būrio 2-ojo resocializacijos skyriaus specialistės A. M. Vaizdo registratoriaus užfiksuotą medžiagą (pridedama)“ (Seimo kontrolieriui pareigūnų pavardės žinomos).

4.2. „[...] pareiškėjui į jo 2021-08-04 prašymą Nr. B5-945 buvo atsakyta 2021-08-19 raštu „Dėl atsakymo į prašymą“ Nr. 20/07-2781 (pridedama), kuriame nurodyta, jog vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 100 str. 1 d., visi nuteistieji turi teisę kreiptis su pasiūlymais, prašymais, peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas. Prie nuteistųjų pasiūlymų, prašymų, peticijų ir skundų, jeigu reikia, pridedami pataisos įstaigos administracijos aiškinamieji raštai, tačiau nėra nurodyta, jog nuteistasis prie užregistruoto prašymo privalo pasirašyti. Taip pat atsakyme nurodoma, jog remiantis pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėmis, nebeliko nuostatų reglamentuojančių nuteistųjų skundų, prašymų ar pareiškimų apskaitą bei reikalavimo nuteistiesiems pasirašyti registracijos žurnaluose, todėl registruojant bei siunčiant prašymus ir skundus, turi būti vadovaujama bendrosiomis prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis, kuriose taip pat nėra numatyta, kad nuteistieji prie užregistruoto prašymo ar laiško privalo pasirašyti. Į pareiškėjo 2021-08-11 prašymą Nr. B5-993 buvo atsakyta 2021-08-24 raštu „Dėl vaizdo įrašo“ Nr. 20/07-2829 (pridedama), kuriame nurodoma, jog, vadovaujantis Lietuvos Respublikos BVK 11 str., nuteistieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka: gauti rašytinę informaciją apie bausmės atlikimo tvarką ir sąlygas, savo teises bei pareigas; kreiptis su pasiūlymais, prašymais, peticijomis ir skundais į bausmės vykdymo ar kitų valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ar tarptautines institucijas; gauti medicinos pagalbą bei gauti teisinę pagalbą, todėl vaizdo įrašo išsaugojimas pagal prašymą nėra numatytas išvardintose nuteistųjų teisėse.“

Prie rašto pridedama Pareiškėjo 2021-08-04 prašymas Nr. B-945, Marijampolės PN 2021-08-19 raštas „Dėl atsakymo į prašymą“ Nr. 20/07-2781, Pareiškėjo 2021-08-11 prašymas Nr. B5-993, Marijampolės PN 2021-08-24 raštas „Dėl vaizdo įrašo“ Nr. 20/07-2829 (kopijos).

5. Seimo kontrolierius 2021 m. spalio 12 d. raštu Nr. 4D-2021/1-1250/1254/3D-2377 kreipėsi į Kalėjų departamentą prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

Kalėjų departamentas 2021 m. spalio 20 d. atsakymu Nr. 1S-3435 Seimo kontrolierių informavo:

5.1. „[...] pareiškėjas kreipėsi į Kalėjų departamentą su 2021-08-19 ir 2021-08-24 skundais“;

5.2. „Pareiškėjui buvo atsakyta Kalėjų departamento 2021-09-28 raštu Nr. 2S-3537 ir 2021-09-29 raštu Nr. 2S-3549“.

Prie rašto pridedama Pareiškėjo 2021-08-18 ir 2021-08-24 skundų kopijos bei Kalėjų departamento pateiktų 2021-09-28 ir 2021-09-29 atsakymų kopijos.

6. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. XIV-719 Erika Leonaitė nuo 2021 m. gruodžio 7 d. paskirta Lietuvos Respublikos Seimo

kontroliere valstybės institucijų ir įstaigų pareigūnų veiklai tirti, tuomečio Seimo kontrolieriaus pradėtą tyrimą dėl Pareiškėjo Skunde nurodytų aplinkybių atliko ir tyrimo išvadas dėl jo teikia Seimo kontrolierė E. Leonaitė.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinamas ir BVK):

- 5 straipsnis. *Teisėtumo principas* – „2. Nuteistų asmenų teisių bei laisvių apribojimus ir nuteistų asmenų pareigas nustato tik Lietuvos Respublikos įstatymai“; „3. Nuteistojo elgesį gali suvaržyti tik draudimas arba pareiga. Bausmės vykdymo institucija arba pareigūnas gali veikti tik įstatymų nustatytais būdais ir priemonėmis. Įstatymų nustatytus reikalavimus pažeidę pareigūnai atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus“;

10 straipsnis. *Nuteistųjų teisinė padėtis* – „1. Bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis“;

11 straipsnis. *Bendrosios nuteistųjų teisės* – „1. Nuteistieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka: 1) gauti rašytinę informaciją apie bausmės atlikimo tvarką ir sąlygas, savo teises bei pareigas. Šią informaciją bausmės vykdymo institucija pateikia lietuvių kalba arba nuteistojo gimtąja kalba, arba ta kalba, kurią nuteistasis supranta; [...]“;

100 straipsnis. *Nuteistųjų teisė kreiptis į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais* – „1. Nuteistieji turi teisę kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas. [...]“

8. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAĮ):

3 straipsnis. *„Viešojo administravimo principai“* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“;

- 10 straipsnis. *Administracinių sprendimų priėmimas* – „3. Viešojo administravimo subjektai administracinius sprendimus gali priimti savo iniciatyva arba gavę asmenų prašymus ar skundus. [...] 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos. 6. Administracinis sprendimas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno, valstybės tarnautojo, kito įstatymų nustatyta specialų statusą turinčio fizinio asmens arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens. [...]“

9. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), aktualios nuostatos:

31. „Priėmus prašymą ar skundą asmeniui kreipiantis asmeniškai, asmens pageidavimu įteikiama, o jeigu prašymas ar skundas gautas per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo naudojant pašto tinklą informacinę sistemą, kitomis institucijos naudojamomis elektroninių ryšių priemonėmis, paštu – asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant asmens nurodytą kontaktinę informaciją išsiunčiama pažyma (informacija) apie priimtus dokumentus.“

[...]

35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.4. į kitus prašymus – atsakoma laisva forma arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys.

[...]

37. Į skundus atsakoma laikantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytos tvarkos.

38. Atsakyme, kuriame nurodomos atsisakymo suteikti prašomą administracinę paslaugą, informaciją, priimti administracinį sprendimą priežastys, arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo ar jo atstovas turi būti informuojamas apie tokio atsakymo apskundimo tvarką, nurodant institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas. Persiunčiant prašymą ar skundą nagrinėti kitai kompetentingai institucijai ir informuojant apie tai asmenį ar jo atstovą, pranešime asmeniui nurodyti minėtos apskundimo tvarkos nereikia.“

10. Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. liepos 2 d. įsakymu Nr. 194 „Dėl Pataisos įstaigų vidaus tvarkos taisyklių patvirtinimo“ (iki 2020-01-22 galiojusi redakcija):

194 punktas – „Nuteistieji rašytinius pasiūlymus, prašymus (pareiškimus), peticijas ir skundus įteikia pataisos įstaigos direktoriaus paskirtam administracijos atstovui. Administracijos atstovas juos registruoja Nuteistųjų rašytinių pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų registracijos žurnale (30 priedas) ir duoda nuteistajam pasirašyti. [...]“

11. Tarnybinių vaizdo registratorių naudojimo tvarkos apraše (toliau vadinama ir – Aprašas), patvirtintame Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2021 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. V-43, numatyta:

16 punktas – „Atsakingas pareigūnas, gautą vaizdo registratoriuose įrašytą vaizdo medžiagą saugo 10 darbo dienų, negavęs informacijos dėl konkretaus vaizdo įrašo tolimesnio išsaugojimo – ją sunaikina“;

17 punktas – „Užfiksavus ypatingus įvykius (riaušes, suimtųjų (nuteistųjų) grupinį pasipriešinimą pataisos pareigūnams, suimtojo (nuteistojo) pabėgimą, įvykdytą nusikalstamą veiką ir

pan.), taip pat atliekant tarnybinį tyrimą dėl aplinkybių, susijusių su suimtojo (nuteistojo) padarytu kitu teisės pažeidimu, vaizdo įrašas saugomas iki tyrimo pabaigos, siekiant, kad būtų galima tiksliau ir nuosekliau atlikti tyrimą. Tais atvejais, kai dėl įvykio atliekamas ikiteisminis tyrimas ir vaizdo įrašas reikalingas tyrimui, vaizdo įrašo kopija perduodama ikiteisminį tyrimą vykdančiai institucijai ar pareigūnui“;

Lietuvos Respublikos teismų praktika

12. Vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT):

2014-04-09 aprobuotame Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos, nagrinėjant bylas dėl bausmių vykdymo ir kardomojo suėmimo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų ir sprendimų viešojo administravimo srityje, apibendrinime yra nurodęs:

„Šio teisinio reguliavimo kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad Pataisos namai ir Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kaip viešojo administravimo subjektai, be minėtų specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, pavyzdžiui: įstatymo viršenybės, reiškančio, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principus (Viešojo administravimo įstatymo³ str. 1 p.) (2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁸²²-3206/2012). Laisvės atėmimo institucijų sprendimuose turi būti aiškiai nurodyti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis pagrįsti sprendimo motyvai, kurie, be kita ko, atitiktų Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnyje numatytus reikalavimus (2011 m. balandžio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴³-2876/2011)“;

„IV.3. *Objektyvumo principas*. 24 punktą – „Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad laikantis objektyvumo principo viešojo administravimo subjekto sprendimai turi atitikti tikrąsias faktines aplinkybes, kurios nustatomos išaiškinus visas aplinkybes, turinčias reikšmės priimant sprendimą ir kritiškai, nešališkai vertinant įrodymus (šiais aspektais žr. 2010 m. lapkričio 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A756-1486/2010, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo biuletenis Nr. 20, 2010; 2014 m. balandžio 14 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A662-1010/2014). Įstatymo viršenybės ir objektyvumo principai lemia viešojo administravimo subjekto pareigą priimant sprendimus veikti pagal teisės aktuose jiems nustatytas teises ir pareigas, bei savo sprendimą pagrįsti tokiu būdu, jog nekiltų abejonių dėl šio sprendimo rezultato (2015 m. rugsėjo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2494-438/2015).“

Tyrimo išvados

13. Atsižvelgiant į Skunde išdėstytas aplinkybes, išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

13.1. dėl Pareiškėjo 2021-08-04 prašymo nagrinėjimo;

13.2. dėl Pareiškėjo 2020-08-11 prašymo nagrinėjimo.

Dėl Pareiškėjo 2021-08-04 prašymo nagrinėjimo

14. Skunde Pareiškėjas nurodo, kad Marijampolės PN direktoriui pateikė prašymą, prašydamas išaiškinti, ar turi būti duodama nuteistajam pasirašyti registracijos žurnale, kai yra užregistruojami nuteistųjų prašymai, skundai. Marijampolės PN pareigūnų pateiktas atsakymas jo netenkina, nes mano, kad didelės daugumos jo teiktų prašymų ir skundų pareigūnai neregistruoja, nes nepateikia jam registracijos žurnale pasirašyti.

15. Marijampolės PN, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų (šios pažymos 8, 12 punktai).

Asmenų skundų ir prašymų nagrinėjimą viešojo administravimo subjektuose (institucijose) reglamentuoja Taisyklės. Vadovaujantis jų nuostatomis, institucija (taip pat ir Marijampolės PN) asmens prašymą turi išnagrinėti per dvidešimties darbo dienų terminą, o rengdama pareiškėjui atsakymą, kuriuo atsisakoma suteikti prašomą administracinę paslaugą, taip pat turi nurodyti ir atsisakymo priežastis bei informuoti apie tokio atsakymo apskundimo tvarką (šios pažymos 9 punktas).

16. Skundo tyrimo metu iš gautų dokumentų ir paaiškinimų turinio nustatyta, kad Pareiškėjas 2021-08-04 prašymu kreipėsi į Marijampolės PN administraciją, prašydamas jam išaiškinti, ar turi būti duodama nuteistajam pasirašyti registracijos žurnale, kai yra registruojami nuteistųjų prašymai, skundai.

Marijampolės PN 2021-08-19 atsakyme Nr. 20-07-2781 Pareiškėjui nurodė teisės aktus ir paaiškino, kad teisės aktų nuostatose nėra numatyta, jog nuteistasis turi pasirašyti registracijos žurnale. Atsakyme taip pat nurodyta ir rašto apskundimo tvarka.

17. Marijampolės PN pateiktame rašte Seimo kontrolieriui nurodoma, kad nuteistiesiems visuomet buvo suteikiama teisė pasirinkti - pasirašyti arba ne registravimo žurnale. Jeigu nuteistasis atsisakydavo pasirašyti, tiesiog jam matant pareigūnas užpildydavo žurnale atitinkamas grafas ir taip registravimo žurnale būdavo užregistruojamas skundas / prašymas. Ši Marijampolės PN pozicija pateikta *nepagrindžiant jos teisės aktų nuostatomis*.

18. Skunde Pareiškėjas nurodė, kad 2021-08-19 gautą Marijampolės PN direktoriaus atsakymą Nr. 20-07-2781 jis apskundė Kalėjimų departamento direktoriui (reg. 2021-08-27, Nr. 2G-3442).

Kalėjimų departamentas 2021-09-29 pateikė Pareiškėjui atsakymą Nr. 2S-3459, kuriame, įvertinęs Marijampolės PN administracijos atsakymą į prašymą, nurodė, kad Pareiškėjui, remiantis tinkamu teisiniu pagrindu, buvo atsakyta į pateiktus klausimus ir nurodyti konkretūs teisės aktai, reglamentuojantys nuteistųjų pateikiamų rašytinių pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų įteikimo ir registravimo tvarką.

19. Vadovaujantis BVK nuostatomis, nuteistieji turi teisę kreiptis su pasiūlymais, prašymais (pareiškimais), peticijomis ir skundais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus ir tarnautojus, nevyriausybinės organizacijas ir tarptautines institucijas

Pastebėtina, kad anksčiau galiojusioje Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklių redakcijoje (2003-08-02–2020-01-22) buvo reglamentuojanti nuostata, jog nuteistųjų rašytinius skundus, prašymus Nuteistųjų rašytinių pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), peticijų ir skundų registracijos žurnale registruoja pataisos įstaigų darbuotojai ir duoda nuteistajam pasirašyti. Įsigaliojus naujai taisyklių redakcijai (nuo 2020-01-22), *šios nuostatos nebeliko*, todėl registruojant prašymus ir skundus turėjo būti vadovujamasi bendrosiomis Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėmis (Taisyklės). Šių taisyklių 31 punkte numatyta, kad, priėmus prašymą ar skundą, *asmens pageidavimu* įteikiama, o jeigu prašymas ar skundas gautas paštu arba elektroninėmis priemonėmis, asmens pageidavimu per 3 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos asmens nurodytu adresu arba elektroninio pašto adresu išsiunčiama Taisyklių priede nustatytos formos pažyma apie priimtus dokumentus.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo prašymo pateikimo Marijampolės PN administracijai metu (Pareiškėjo prašymo data – 2021-08-04) Pataisos įstaigų ir tardymo izoliatorių

vidaus tvarkos taisyklių nuostata, pagal kurią, priėmus nuteistojo skundą / prašymą, duodama pasirašyti registracijos žurnale, nebegaliojo. Savo prašyme Pareiškėjas nenurodė, kad norėtų gauti pranešimą apie priimtą jo prašymą, kaip tai nustatyta Taisyklių nuostatose.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, konstatuotina, kad tiek Marijampolės PN administracija, tiek Kalėjimų departamentas į Pareiškėjo prašymus atsakė tinkamai, per teisės aktuose nustatytą terminą, todėl Pareiškėjo Skundo dalis dėl netinkamai išnagrinėto 2021-08-04 prašymo **atmestina**.

20. Išnagrinėjus Skundą, Seimo kontrolieriui kilo pagrįstų abejonių dėl nuteistųjų prašymų/skundų priėmimo (registravimo) tvarkos taikymo praktikoje.

Marijampolės PN Seimo kontrolieriui pateikė informaciją, kad „tokia procedūra yra vykdoma ir nuteistiesiems dažniausiai visada duodama pasirašyti registracijos žurnale“, nors teikdami atsakymą Pareiškėjui nurodo, jog galimybės pasirašyti nesudaro, nes tokia pareiga nėra įtvirtinta teisės aktuose.

Pareiškėjas Seimo kontrolieriui Skunde taip pat patvirtina, kad pataisos namų administracija, registruojant jo prašymus / skundus, ne visada duoda jam pasirašyti registracijos žurnale. *Tokia neaiški ir nevienodai taikoma prašymų / skundų registravimo tvarka gali sudaryti galimybę pareigūnų piktnaudžiavimui, kai nuteistojo skundas / prašymas gali būti ir neužregistruotas. Taip pat gali būti pažeidžiama nuteistųjų teisė kreiptis su pasiūlymais, prašymais į valstybės ir savivaldybių institucijų pareigūnus.* Kartu situacija, kai vienu atveju, nuteistajam pateikus pareigūnui prašymą / skundą, yra duodama pasirašyti žurnale, kuriame jie registruojami, kitu atveju, teigiant, kad to nereikalauja teisės aktai, pasirašyti neleidžiama. Visa tai neprisideda prie pareigūnų ir nuteistųjų tarpusavio pasitikėjimo stiprinimo.

Jau ankstesnėje Seimo kontrolieriaus pažymoje (2021-03-31, Nr. 4D-2020/1-1473) buvo teikta rekomendacija Kalėjimų departamento direktoriui apsvarstyti galimybes dėl skundų, prašymų, pareiškimų registravimo ir apskaitos įkalinimo įstaigose papildomo reglamentavimo tikslingumo. Dėl minėto klausimo pasisakė ir Teisingumo ministerija (2021-05-10 rašte Nr. (1.39E)7R-2557 Seimo kontrolierių įstaigai ir Kalėjimų departamentui), rekomenduodama Kalėjimų departamentui pagal kompetenciją papildyti / patikslinti esamą teisinį reguliavimą dėl gautų asmenų prašymų, pareiškimų ir skundų registravimo, apskaitos ar kitų aspektų, tačiau iki šiol teisės aktų reglamentavimas minėtu klausimu nėra pakeistas.

21. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Seimo kontrolierė Kalėjimų departamento direktoriui pakartotinai teikia rekomendaciją: užtikrinti vieningą, tinkamą nuteistųjų skundų / prašymų priėmimo ir registravimo tvarką, kuri eliminuotų galimybę piktnaudžiauti registruojant / neregistruojant nuteistųjų kreipimuisi.

Dėl Pareiškėjo 2021-08-11 skundo nagrinėjimo

22. Pareiškėjas su 2021-08-11 prašymu kreipėsi į Marijampolės PN administraciją, kad būtų išsaugota vaizdo medžiaga, užfiksuota prašyme nurodytu laikotarpiu, kadangi ji bus reikalinga pateikti teismui.

23. Marijampolės PN administracija 2021-08-24 pateikė Pareiškėjui atsakymą Nr. 20/07-2829, kuriame nurodė, kokie teisės aktai nustato nuteistųjų teises ir kad „vaizdo įrašo išsaugojimas nėra teisės aktuose numatyta nuteistųjų teisė“, todėl Pareiškėjo prašymas netenkinamas.

24. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, bausmes atliekantys Lietuvos Respublikos piliečiai turi visas Lietuvos Respublikos piliečiams įstatymų nustatytas teises, laisves ir pareigas su apribojimais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos įstatymai ir teismo nuosprendis.

Vadovaujantis nustatytu teisiniu reglamentavimu, nuteistojo elgesį gali suvaržyti tik

draudimas arba pareiga. Bausmės vykdymo institucija arba pareigūnas gali veikti tik įstatymų nustatytais būdais ir priemonėmis (šios pažymos 7 punktą).

Nuteistieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka gauti informaciją apie bausmės atlikimo tvarką ir sąlygas, savo teises bei pareigas. Atsakymai į prašymus turi būti teikiami laikantis, be kita ko, ir gero administravimo reikalavimų, tarp kurių – viešojo administravimo subjekto pareiga imtis aktyvių veiksmų, padėti, elgtis rūpestingai ir atidžiai.

25. Marijampolės PN pateiktame atsakyme yra išvardintos bendrosios nuteistųjų teisės, o Pareiškėjo atsakymas netenkinamas remiantis tuo, kad reikalauti vaizdo įrašo išsaugojimo nėra teisės aktuose numatyta nuteistųjų teisė. Pažymėtina, kad Pareiškėjo prašyme nurodytas prašomų duomenų (vaizdo įrašo) naudojimo tikslas – panaudoti juos sprendžiant ginčą teisme. Šiuo atveju svarbu atkreipti dėmesį į *nuteistojo ribotas galimybes rinkti įrodymus* bei tai, kad Pareiškėjas neprašė pateikti vaizdo įrašo, tačiau tik išsaugoti jį, kad tai galėtų būti įrodymas sprendžiant ginčą teisme.

Marijampolės PN pareigūnai savo veikloje, be kitų, turi laikytis ir gero viešojo administravimo principų. Seimo kontrolierė atkreipia pareigūnų dėmesį į tai, kad asmenims, atliekantiems laisvės atėmimo bausmę, tampa ypatingai svarbu, kad pareigūnai, esantys greta ir padedantys siekti bausmės vykdymo tikslų, veiktų pagal gero administravimo principą – *padėti spręsti kylančias problemas, elgtis rūpestingai, siekti, kad kilę ginčai galėtų būti sprendžiami objektyviai* (šiuo atveju padedant ir užtikrinant galimybę nuteistajam surinkti objektyviam tyrimui svarbius įrodymus).

Šiuo atveju formalus Marijampolės PN atsakymas *apriboja Pareiškėjo galimybę surinkti įrodymus teismui, ypač atsižvelgiant į tai, kad šių įrodymų negalės išreikalauti ir teismas, nagrinėdamas bylą, nes jų saugojimo laikas – 10 darbo dienų* (šios pažymos 11 punktą). Atsakyme Pareiškėjui įvardintos priežastys nėra draudžiančios ar įpareigojančios, dėl kurių nebūtų galimybės tenkinti Pareiškėjo prašymo. Juo labiau – jokiais teisės aktais nėra ir negali būti nustatytas draudimas rinkti įrodymus teismui (šiuo atveju – rūpintis, kad jie būtų išsaugoti, iki byla bus nagrinėjama teisme).

26. Seimo kontrolierė vertina, kad tokiu sprendimu Marijampolės PN neprisidėjo prie nešališko ir objektyvaus aplinkybių išsiaiškinimo, priešingai – nenorėdami patenkinti Pareiškėjo prašymo, atsakymą grindė ne tinkamomis priežastimis, o bet kokiomis, kad patenkintų formalius reikalavimus. Toks funkcijų atlikimas nesiderina su gero viešojo administravimo principu.

Skundo dalis dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant 2021-08-11 skundą, yra **pagrįsta**.

27. Skunde Pareiškėjas nurodė, kad 2021-08-24 gautą Marijampolės PN direktoriaus atsakymą Nr. 20/07-2829 apskundė Kalėjimų departamento direktoriui (reg. 2021-08-27, Nr. 2G-3461).

Kalėjimų departamentas pateikė Pareiškėjui 2021-09-28 atsakymą Nr. 2S-3537, kuriame, įvertinus skundžiamą Marijampolės PN direktoriaus 2021-08-24 atsakymą Nr. 20/07-2829, konstatavo, kad jis pateiktas nepažeidžiant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 10 str. nustatytų reikalavimų.

Pažymėtina, kad Seimo kontrolierė šios pažymos 23–26 punktuose pripažino, jog Marijampolės PN pareigūnai atsakymą į Pareiškėjo prašymą grindė ne tinkamomis priežastimis, o bet kokiomis, kad patenkintų formalius reikalavimus. Toks funkcijų atlikimas nesiderina su gero viešojo administravimo principu.

Dėl šios priežasties vertintina, kad Pareiškėjo 2021-08-24 skundas (dėl 2021-08-24 Marijampolės PN atsakymo Nr. 20/07-2829) Kalėjimų departamento nebuvo tinkamai išnagrinėtas, be to, atsakymas pateiktas praleidus teisės aktuose nustatytą 20 darbo dienų terminą.

28. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad nagrinėjamo Skundo dalis dėl Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo) netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo skundą yra **pagrįsta**.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

29. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Marijampolės PN ir Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų netinkamai išnagrinėto 2021-08-04 prašymo **atmesti**.

30. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Marijampolės PN ir Kalėjų departamento pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant 2021-08-11 pašymą, pripažinti **pagrįsta**.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

31. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Marijampolės pataisos namų direktoriui** rekomenduoja: imtis priemonių, kad ateityje nuteistųjų prašymai, susiję su įrodymų rinkimu, būtų tiriami laikantis gero viešojo administravimo principo: siekiant padėti išspręsti dėl ribotų galimybių rinkti įrodymus jiems kylančius sunkumus; atsakant į prašymus būtų nurodomos tinkamos, o ne bet kokios priežastys.

32. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė **Kalėjų departamento direktoriui** rekomenduoja:

32.1. užtikrinti, kad pavaldžiose pataisos įstaigose būtų taikoma vieninga, tinkama nuteistųjų skundų / prašymų priėmimo ir registravimo tvarka, kuri eliminuotų galimybę piktnaudžiauti registruojant / neregistruojant nuteistųjų kreipimuisi.

32.2. imtis priemonių, kad ateityje nuteistųjų skundai būtų tiriami atidžiai, vertinant ne tik formaliuosius atitikimo įstatymui reikalavimus, bet ir realios pagalbos nuteistiesiems sprendžiant jų problemas aspektu, ir užtikrinti, kad atsakymai į kreipimuisi būtų teikiami per teisės aktuose nustatytą 20 darbo dienų terminą.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.